fe / ricită Inpărăţie a prea / Inălţatului Inpărat / Francisc al doilea / Cu Blagoslovenia Prea / luminatului şi prea o / Sfinţitului Domnului / Domn / Ioann Bobb / Vladicul Făgăraşului. / In Blaj / Anii dela Hs. 1793".

Titlul este incadrat. Pe verso titlului se află o gravură reprezentând pe Isus şi următoarele cuvinte:

„Doamne Isuse Hristoase păzeaşte turma ta.

Povăţuindu-o la înpărăţiia ta". Petru P. T.

In 16°, de 3 foi nenumerotate şi 432 pagini numerotate. Tipărit cu negru şi roşu cu 19 rânduri pe pagină. Pe primele 2 foi se află cuprinsul cărţii. La pag. 276 se află o gravură reprezentând „Izvorul cel de viaţă dătătoare"; în mijloc Maica Domnului cu Isus în braţe.

Athomi dela Câmp, Blaj 1812.

Acest titlu era legat într'o scoarţă. Exemplar n'am văzut. Formatul este 16° mare.

Athomi dela câmp / de urmarea lui Hs. / Patru cărţi / Cu Blagosloveniia, şi cheltuiala / prea o sfinţitului şi prea Lu / minatului Domn Excelenţii sa / Ioann Bobb / Vlădicul Făgăraşului a Prea / înălţatei Chesaro Crăeşti Marimi / Statului Sfeatnic din lăuntru, / şi a rândului al doilea Leopold / Comendator / Tipărită / In Blaj la Mitropolie anul dela / Hs. 1812. / Cu Tipariul Seminariului.

Tg.-Mureş, luna Mai 1928.

AUREL FILIMON

Mură la Dacoromâni.

In mai multe rânduri d-l Capidan s'a ocupat de cuvântul *mură*, nu însă de cel care indică fructul cunoscut, ci de altul, însemnând foiosul vitelor. „Patria lui este Albania — zice d-sa (DR. III, 138). Aci avem *mure* cu acelaşi înţeles. De la Albanezi cuvântul a trecut la Români, încă din timpurile vechi, dând *mură*, cu trecerea lui *l* intervocalic în *r*, ca în elementele latine, păstrat astăzi numai de Aromâni. De la Aromâni, sau chiar şi de la Dacoromâni, încă pe când cuvântul nu se pierduse din graiul lor, a trecut la Bulgari". In aromână el apare cu ei fără

BDD-A14778 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:15:21

a protetic *(amură, mură)* și însemnează „ghemul sau stomacul căptușit pe dinăuntru cu multe foițe“ (DR. III, 209).

Cuvântul se întâlnește într'adevăr până astăzi și la Dacoromâni. Eu îl cunosc de la Brașov, unde „mura e un maț în care cât suge vițelul ori mielul, se face chiagul; când nu mai suge și nu mai e chiag, i se zice mațului *mură*“. Singularul e însă foarte rar întrebuințat. Mai des pluralul *muri*, însemnând „mațe de vițel și de oaie“. Pregătite, cele de vițel se numesc „papricaș“, iar cele de oaie — ciorbă cu cimbru — tot „muri“. *Murii* de bou = stomac de bou — e o mâncare pentru oameni săraci, o specialitate în genul ciorbei „de burtă“. Cuvântul trăiește așa de mult la Brașov, încât am putut nota și o credință în legătură cu el: „murii de bou e bine să-i pui la fiert noaptea, când dorm boii“ (auzită de la Maria Fulga, 73 de ani, neștiutoare de carte). De fapt, murii se pun la foc de cu vreme, de cu noapte, pentru că trebue să fiarbă mult.

Nu se cunoaște la Brașov un termin strein pentru această mâncare și ea e privită ca specific românească — pe când despre altă mâncare pregătită din mațe, obicinuită în Șchei, se știe că a fost luată de la Sași: *arabaţcâne* < Herrenbissen. De relevat apoi că în Șcheii Brașovului, cuvântul mură — un *mur* nu există! — nu are pluralul regulat *mure, murele*, ci *muri, murii*. Presupunem că avem de a face cu o tendință de diferențiere de omonimul care însemnează fructul cunoscut.

Cuvântul *mură* = foios, nu constitue însă o particularitate proprie numai graiului Șcheilor din Brașov, a căror origine se bănuește a fi în sudul Dunării. El e cunoscut și în Bran (jud. Brașov), unde „*muri* este ciorbă de burtă“, după comunicarea a doi țărani din Predeal (informație datorită d-lui Oct. Boș, student în drept). Dar Brănenii, de la care n'am putut afla mai multe, ori nici atât, l-ar fi putut cunoaște de la Brașov.

In lecturile mele folklorice, am întâlnit însă cuvântul și în celelalte provincii dacoromâne. Astfel într'o poveste

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14778 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:15:21

ciu, găsim: „Ei, mă mir că nu-ţi crapă mura 'n tine de groază!“ (Revista „Ion Creangă“, I, 133). Iar F. Damé, în „Incercarea de terminologie poporană română“, aminteşte între „părţile dinăuntru ale boului“ şi *mura* sau *rânza*... (p. 32). Cuvântul e glosat franţuzeşte cu „mésentère“. In fine, în „Anonymus Caransebiensis“ întâlnim „Murĕ. Intestinum constius?“

Ca şi în Braşov, Fălciu, Muntenia — de acolo credem că avea Damé cuvântul — şi Bănat, *mură* cu sensul „foios“ se întâlneşte probabil şi în alte părţi ale teritoriului dacoromân. Presupunând astfel că cuvântul a fost, până de curând, răspândit şi în circulaţie la toţi Dacoromânii, credem că el a putut fi luat de către Bulgari tot aşa de bine de la Dacoromâni ca şi de la Aromâni, ba chiar mai repede de la cei dintâi, la Bulgari având numai forma *mură* şi nu şi *amură*, ca la Aromâni.

ION MUŞLEA.

Iarăşi „teleleu“.

Pentru *teleleu* şi locuţiunea *a umbla teleleu* = a umbla fără rost, s'au dat în anul trecut trei etimologii. Una a regretatului Bogrea (DR. IV, 179—181) explică cuvântul şi locuţiunea din numele mucenicului Thalaleu, bazându-se în special pe expresia găsită în Zanne: „a umbla Teleleu şi Trifon“. D-l O. Densusianu („Grai şi Suflet“, II, 250—252) crede că *teleleu* ar fi din ungurescul *telelö*: de iarnă, care stă iarna, care petrece iarna — termin păstoresc născut în Moldova şi Săcuime, unde ciobanii români se întâlnesc cu ciobanii unguri. D-l Drăganu (DR. IV, 765—767), crede că nici una din aceste explicaţii „nu rezolvă problema desăvârşit“, respinge în special pe *telelö* al d-lui Densusianu, propunând tot o etimologie ungurească: *találo*, care ar merge atât din punct de vedere fonetic cât şi semantic. De la acest cuvânt, care înseamnează şi „cel ce umblă într'o doară, pe nimerite, trebue să pornim pentru a explica originea lui teleleu“, zice d-sa.

Eu am găsit cuvântul şi la Aromâni. O singură dată, însă adevărat, în „Datini, credinţe şi superstiţii aromâneşti“

BDD-A14778 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 12:15:21